

NAJDRAHŠIE OPATRENIA VLÁD OD MARCA 2020 DO MÁJA 2023 STÁLI 31 MILIÁRD EUR, POLOVICA NIE JE KRYTÁ

V rokoch 2020-2023 vlády čelili pandémie, vojne na Ukrajine a energetickej kríze, preto boli nútené prijať viacero nákladných opatrení. Vplyv 50 najväčších na rozpočet prevýšil 31 miliárd eur na strane výdavkov a 5,3 miliardy eur na strane príjmov na najbližšie 4 roky. Vyplýva to z analýzy, ktorú pripravuje ISA.

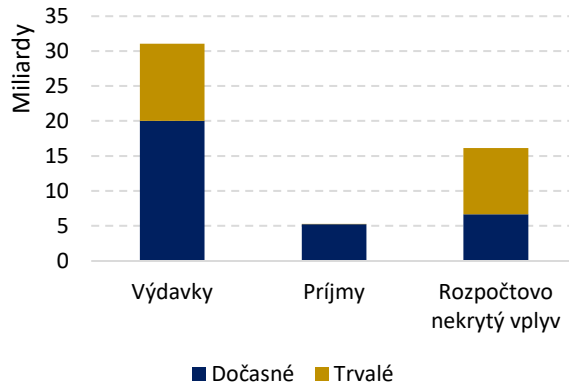
- Z 31 miliárd je vyše 16,1 miliardy rozpočtovo nekrytých podľa predložených doložiek vplyvov schválených opatrení (Graf 1).
- Dočasné výdavky tvorili dve tretiny zo všetkých výdavkov, teda približne 20 miliárd eur. Vyše štvrtina z toho (5,8 miliardy) smerovala na opatrenia súvisiace s krízami.
- Zvyšné boli trvalé opatrenia za 11 miliárd eur, z ktorých 86 % nie je krytých v rozpočte. Príjmy z nich na nasledujúce 4 roky sú vo výške 79 miliónov eur, čo vykrýva menej ako 1 % nákladov.
- Trvalé výdavky na rozdiel od dočasných zvyšujú verejný dlh v dlhodobom meradle. Pokiaľ má štát nízky verejný dlh, dokáže ľahšie absorbovať dočasné výdavky nákladných opatrení.
- Počas minulého volebného obdobia najviac zaťažil rozpočet verejnej správy rok 2022. Vláda vtedy schválila opatrenia v objeme takmer 25 miliárd eur (80 % zo všetkých výdavkov).
- Najdrahšie opatrenie vlády súviselo so zvýšením daňového bonusu na dieťa, ktoré si v nasledujúcich štyroch rokoch vyžiada 3,7 miliardy eur (Tabuľka 1).

ČESKÉ DOMÁCNOSTI MAJÚ NAJDRAHŠIE ENERGIE V EÚ, MAĎARSKÉ NAJLACNEJŠIE, SLOVENSKÉ SÚ POD PRIEMEROM

V európskom porovnaní má Slovensko nízke ceny elektriny a plynu pre domácnosti. Vyplýva to z porovnania cien energií v parite kúpnej sily k 1. októbru 2023 v hlavných mestách Európy (Graf 2).

- Cena elektriny pre slovenské domácnosti (24 eurocentov/kWh) je 13. najnižšia v EÚ. Oproti priemeru v EÚ (28 eurocentov/kWh) je o 15 % nižšia.
- Najlacnejšiu elektrinu, za takmer polovičnú cenu ako priemer EÚ, majú domácnosti v Budapešti (15 eurocentov/kWh). Naopak, Česko ma deregulovaný trh s energiami a Praha hlási najvyššiu cenu elektriny v EÚ (45 eurocentov).
- Poľsko je nad priemerom (33 eurocentov), Rakúsko cenovo porovnateľné so Slovenskom (25 eurocentov).
- Cena plynu pre slovenské domácnosti (7 eurocentov/kWh) je 4. najnižšia v EÚ a o 35 % nižšia oproti priemeru (12 eurocentov).
- Najlacnejší plyn v EÚ majú obyvatelia v Budapešti (4 eurocenty/kWh), čo je tretina európskeho priemeru. Najviac, vyše dvojnásobok, platia v Štokholme (25 eurocentov/kWh).
- Blízko priemerných cien plynu je Česko (13) a Poľsko (11).
- Vysoké ceny elektriny v Česku sú dôsledkom deregulovaného trhu. Slovensko a Maďarsko udržiavajú nízke ceny elektriny a plynu štátnymi zásahmi a dotáciami. Dôsledkom je vyššie zadlžovanie štátu v závislosti od intenzity dotácií a trvania umelo udržiavaných cien.

Graf 1: Rozpočtový vplyv 50 najväčších opatrení schválených od 03/2020 do 05/2023 (eur)

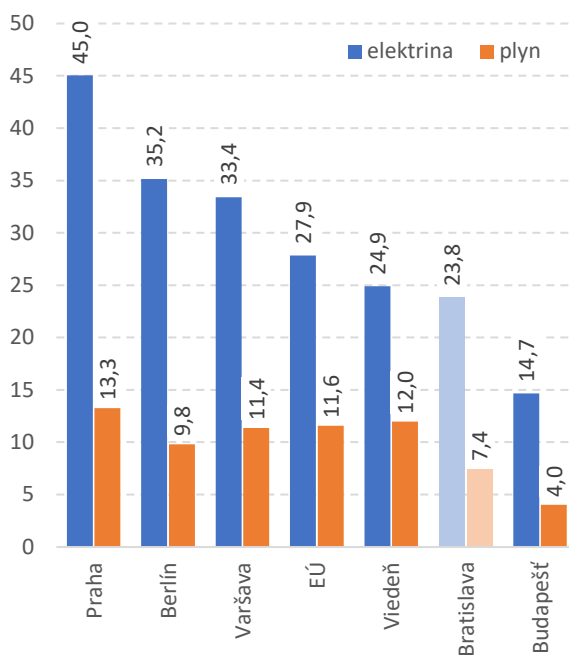
Zdroj: Doložky vplyvu opatrení vlády, spracovanie ISA

Tabuľka 1: Najnákladnejšie opatrenia vlád Igora Matoviča a Eduarda Hegera (miliardy eur)

Názov materiálu	Rozpočtovo nekrytý vplyv (miliardy eur)	Časový rozmer vplyvov
Financovanie voľného času dieťaťa a zvýšenie daňového bonusu na dieťa	3,711	Trvalé
Zvýšenie plátov zamestnancov vo verejnom záujme	2,811	Trvalé
Výstavba cestnej infraštruktúry (D1, D3, R1-R4, I)	1,876	Dočasné
Energetická pomoc domácnostiam – plyn	1,690	Dočasné
Prvá pomoc – COVID-19	1,383	Dočasné

Zdroj: Doložky vplyvu opatrení vlády, spracovanie ISA

Graf 2: Ceny elektriny a plynu v parite kúpnej sily pre domácnosti, október 2023 (€ centy / kWh)

TLAK NA RAST MIEZD MÔŽE OSLABIŤ
KONKURENCIESCHOPNOŠŤ V REGIÓNE

Najrýchlejší rast nominálnej mzdy v 2Q 2023 zaznamenalo Maďarsko (17,3 %), čo súvisí aj s najvyššou tamojšou infláciou. Na Slovensku rástli mzdy druhým najpomalším tempom (9,8 %) zo štátov strednej a východnej Európy (Graf 3, Eurostat). Zároveň v roku 2022 medziročne klesla o 2,4 % slovenská produktivita práce (Eurostat).

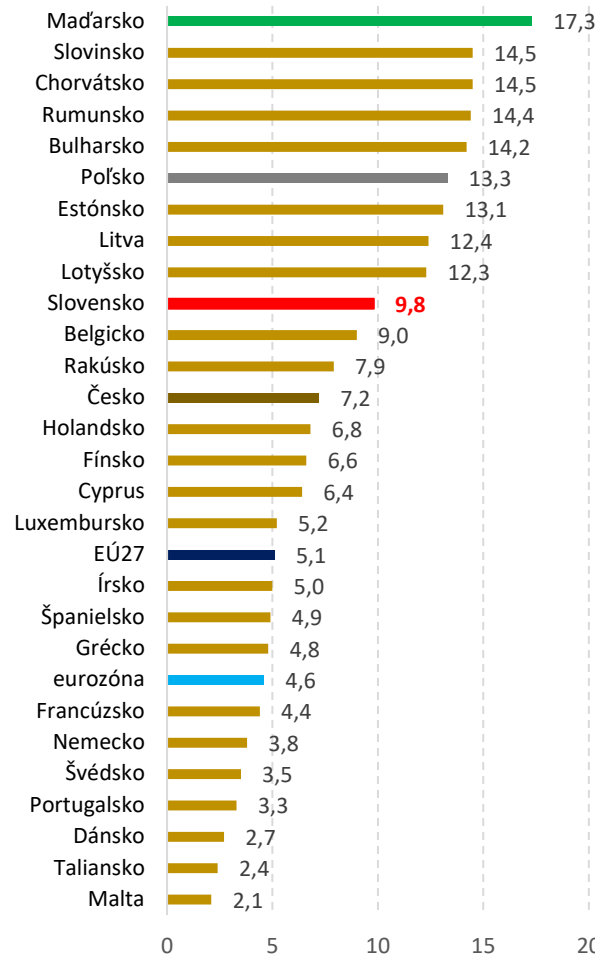
- Vo V4 klesla v roku 2022 produktivita práce meraná ako objem hrubého domáceho produktu na odpracovanú hodinu aj v Česku (-2,1 %). Podľa prognózy OECD má v rokoch 2023 a 2024 slovenská produktivita rásť najpomalším tempom vo V4.
- V období pred finančnou krízou (do roku 2009) produktivita na Slovensku rýchlo rástla, čo však bolo neutržateľné pri dlhodobej špecializácii ekonomiky na produkciu a export s nízkou pridanou hodnotou (Inštitút hospodárskych analýz). Jej rast je podmienený najmä štrukturálnymi reformami a investíciami do inovácií.
- V roku 2020 malo Slovensko 4. najnižší podiel pridanej hodnoty v hrubom exporte (51,6 %) zo štátov EÚ (OECD). To znamená, že Slovensko naďalej vo veľkej miere montuje importované súčiastky do exportovaných produktov bez väčšej pridanej hodnoty.
- Podľa Medzinárodného menového fondu (MMF) je problémom, keď tlak na zvýšenie nominálnych miezd narastá, ale naráža na pomalé tempo rastu produktivity. Na Slovensku a v ďalších štátoch regiónu to môže oslabiť konkurencieschopnosť a príťažlivosť pre zahraničných investorov.

NÁVŠTEVNOSŤ MÚZEÍ A GALÉRIÍ ZATIAĽ NEDOSIAHĽA
PREDPANDEMICKÚ ÚROVEŇ, VÝNOSY ZO VSTUPNÉHO ÁNO

Múzeá a galérie na Slovensku fungovali počas pandémie v obmedzenom režime, čo spôsobilo pokles návštevnosti v rokoch 2020 a 2021. Vlni sa návštevnosť oproti pandemickým rokom zvýšila, ale ešte nedosiahla úroveň pred pandémie (Graf 4).

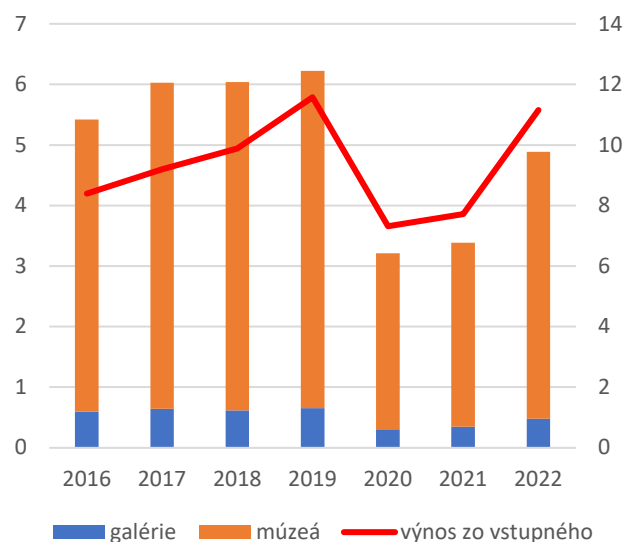
- Kým pred pandemiou do múzeí a galérií zavítalo okolo 6 miliónov ľudí, v roku 2020 bol počet návštevníkov polovičný. Vlni počet vstupeniek dosiahol takmer 5 miliónov. V návštevnosti jasne vedú múzeá nad galériami.
- Stúpajúci trend návštevnosti sa pozitívne premieta aj do rastu príjmov zo vstupného. Výnosy galérií a múzeí zo vstupného vlni dosiahli 11,2 milióna eur, čím sa dostali takmer na predpandemickú úroveň z roku 2019 (Graf 4).
- V období 2019-2022 vzrástla priemerná cena vstupného do múzea alebo galérie iba medzi rokmi 2019 a 2020 (z 1,86 eura na 2,28 eura). Následne zostala cena až do roku 2022 rovnaká a nekopírovala rast cenovej hladiny (12,1 % podľa HICP v 2022).
- Dlhodobo najpopulárnejšie sú expozície a výstavy vo vlastných objektoch. Počas pandémie sa pokles návštevnosti múzeí a galérií najvýraznejšie dotkol kultúrno-spoločenských podujatí.

Graf 3: Nominálna hodinová mzda v celej ekonomike, 2. kvartál 2023, medziročná zmena, %

Zdroj: Eurostat

Graf 4: Návštevnosť galérií a múzeí v rokoch 2016-2022 (ľavá os návštevnosť v miliónoch, pravá os výnos zo vstupného v miliónoch €)

Zdroj: ISA